

Nr 29

Av herr Bengtsson i Göteborg m. fl., om skattefrihet för s. k. utbildningsparande

I ett debattinlägg kallat »Vilka möjligheter har vi att öka sparandet genom skattereformer?» i Svensk Sparbankstidskrift, häfte 7/57, skriver professor Carsten Welinder bl. a. följande:

Alla har väl vid uppgörandet av sin deklaration erfarit hur stämningen ljusnar när man kommer till de allmänna avdragen. Finge »sparat belopp» upptas som en post under dessa, skulle antagligen många öka sitt sparande, även om de visste att beloppet i stället beskattades när det i framtiden förbrukades.

Taxeringstekniska svårigheter gör det antagligen omöjligt att generellt ge avdrag för sparad inkomst. Men kan man ej göra det i vissa fall?

Den första fråga som här uppkommer är om det kan anses rättvist, att en person skall slippa betala skatt för en del av sin inkomst, blott därför att han sparar denna. Man kan säga att har en person en inkomst, som ger honom en viss skatteförmåga, bör hans skatt vara oberoende av hur inkomsten användes. Men sparar en person en del av sin inkomst, avstår han från en motsvarande del av nationalprodukten och möjliggör därmed antingen ökad realkapitalbildning eller ger andra tillfälle att öka sin konsumtion. Utan sparande hade efterkrigsårens starka ökning av nationalinkomsten varit omöjlig. Men i varje fall har det sparande, som placerats på bankräkningar, i obligationer etc. inte fått någon del därav, då förräntningen uppvägs av att inflationen minskat kapitalets värde. Ej minst staten har i egenskap av vår störste gäldenär dragit fördel av denna och har därför gott råd att ge spararna någon favör.

Man får dock se till att denna favör verkligen kommer sparandet till godo. Antag att man medgäve skatteavdrag för de belopp, som insattes på speciella konton, utan att kunna kontrollera att insättningarna härrörde från nysparande och ej blott utgjorde omplaceringar av redan tidigare existerande medel. Om en person genom en sådan omplacering får en skattelindring utan att spara, har han möjlighet att öka sin konsumtion. Samtidigt kommer statens minskade skatteinkomster att medföra ökad beskattning av andra personer — eller i varje fall hindra skattereduktioner för dessa — vilket kan minska deras sparande.

Vi har dock redan exempel på att avdrag medges för vad som vanligen, ehuru ej nödvändigtvis, utgör sparad inkomst. Ett fall utgör avdraget för premier vid en pensionsförsäkring. Dessa innebär ett sparande, som är skattefritt, medan de utbetalda pensionerna, vilka vanligen konsumeras, beskattas. Avdrag för livförsäkringspremier får blott ske i begränsad omfattning, men å andra sidan blir det utfallande beloppet ej beskattat. Det sparande, som sker vid ett företag genom uppläggandet av dolda reserver, undslipper i stor omfattning skatt till dess dessa mobiliseras.

Ytterligare möjligheter till sådana avdrag är tänkbara. Man har framhållit, att statens subventioner till bostadsbyggandet minskar intresset för bostadssparande. En del av dessa subventioner kunde därför användas till skattelindring för detta eller uppmuntran i annan form. Detta skulle ej innebära någon ökad belastning av statsfinanserna. Ökade statsbidrag till ungdomens utbildning kan minska föräldrarnas intresse för att spara samman pengar härtill. En del av statsbidragen kunde därför ges i form av skattelindring för medel, vilka redan från det barnen är små insattes på ett särskilt »utbildningskonto». Denna form av sparsubvention har den fördelen, att den kommer familjeförsörjare till godo. Det vore ej särskilt sympatiskt, om man främst subventionerade personer, vilka kan spara enär de är stora inkomstagare eller ensamstående, medan motsvarande skattehöjningar — eller uteblivna skattelindringar — träffade personer, vilka ej kan spara enär de är familjeförsörjare med små inkomster.

Vetenskapsmannens här ovan återgivna syn på det frivilliga sparandets betydelse och nödvändigheten av att stimulera detta är i och för sig ingen nyhet. Samma principiella underlag har t. ex. de motioner om bostadssparande (I: 309 och II: 390), som väcktes vid föregående års riksdag. Då uttalade sig bevillningsutskottet för en utredning av frågan om stimulans av olika former av målsparande. Det synes oss emellertid vara så betydelsefullt med ett ökat sparande, att man i avvaktan på resultatet av en sådan utredning mycket väl borde kunna pröva det förslag om »utbildningssparande», som skisseras i citatet härovan. Detta får ju dessutom icke bara en sparfrämjande effekt utan även en social verkan som stöd åt barnfamiljerna.

Utbildningssparandet borde kunna utformas så, att varje familjeförsörjare finge rättighet att på ett för varje barn speciellt utbildningskonto i sparinrättning insätta ett belopp av högst 400 kronor årligen. För de på så sätt insatta beloppen skulle vederbörande familjeförsörjare få göra avdrag i sin självdeklaration. Medlen skulle givetvis förräntas till gällande sparbanksränta. Insättningar borde få ske från och med barnets födelseår till och med det år barnet fyller 16 år. Meddelande om möjlighet att öppna dylikt utbildningskonto kunde lämpligen tillställas familjeförsörjaren samtidigt med att allmänt barnbidrag första gången tillställes vederbörande för respektive barn.

Skattefriheten för de sparade medlen bör upphöra om och till den del dessa lyftes innan barnet fyllt 16 år. Huruvida de till någon del skall beskattas, när de efter nämnda tidpunkt uttages från utbildningskontot, kan diskuteras. För att göra denna sparform tillräckligt lockande torde det dock vara nödvändigt att från början garantera definitiv skattefrihet för hela eller i varje fall en relativt betydande del av det på utbildningskontot samlade beloppet, t. ex. 50 %. För den händelse beloppet finge innestå ytterligare exempelvis 10 år utöver förmånstagarens 16-årsdag och därefter användes för byggande av ett eget hem, startande av egen rörelse eller dylikt, borde fullständig skattefrihet få åtnjutas.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi alltså hemställa,
att riksdagen måtte besluta att skattefrihet skall med-
givas för s. k. utbildningssparande enligt i motionen angivna
riktlinjer fr. o. m. den 1 januari 1959; samt
att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till här-
för erforderlig författningstext.

Stockholm den 17 januari 1958

Bengt Bengtsson
i Göteborg

Stina Wallerius

Hans Nyhage

Carl Eric Hedin

Jean Braconier